

Komentar in karta: 1/130

SLA V619 'svak'

Jožica Škofic

1. Gradivo

Za pomen 'sestrin mož ali brat zakonskega partnerja', knj. *svák* (*á*), so zapisani različni odgovori, vendar večinoma ni jasno, ali v posameznih krajevnih govorih obstajajo različna poimenovanja za pomene 'sestrin mož', 'ženin brat' in 'možev brat' ali pa se uporablja le eno poimenovanje za vse tri pojme. Da razlike med poimenovanji v posameznih narečjih vendarle obstajajo, je mogoče razbrati iz opomb pri nekaterih zapisih (npr. za T152, T292 in T178 je eksplicitno zapisano, da leksem *svak* pomeni 'sestrin mož', medtem ko je za poimenovanje *šogur* v T411 eksplicitno naveden pomen 'možev brat', v T409 pa 'ženin brat'). Pogosto je zapisana le samostalniška besedna zveza z levim ali desnim prilastkom, tj. *sestrin mož* oz. *od sestre mož* ali *ženin brat* oz. *od žene brat*.

Med zapisanimi odgovori je sicer najpogostejši in zemljepisno najbolj razširjen leksem *svak*. V T236 ima leksem *svak* oznako nedomače, v T176 in T278 oznako knjižno oz. novo, v T237 oznako redko ter v T239 in T242 oznako zastarelo. Pogosta je tudi izposojenka *švager* oz. *švoger*, ki pa ima v T231, T233, T246 in T248 pomensko pojasnilo, da se beseda uporablja, »če imata vsak eno sestro« oz. »če imata dve sestri«, prav tako v T307 ta leksem pomeni 'mož ženine sestre', v T267 pa je zapisano, da besedo *švager* »rabijo le nekateri«. V narečjih, ki so v stiku s hrvaščino in madžarščino, se uporabljata tudi *šogur* in *šogor*. Na stiku z romanskimi jeziki se uporabljajo izposojenke *kunjat/konjat/konjad*, *konja/kunja* in *konjado/kunjado*. Za leksem *dever* je v T134 zapisano, da ga uporabljajo »samo stari ljudje«, obrobna je tudi raba leksema *svekar*.

Za več kot deset krajevnih govorov je zapisano, da se tam pojem (navadno) le opiše oz. da beseda *svak* tam ni znana oz. se ne uporablja. Za T002, T006, T007 in T011 je zapisano, da slovenska beseda ni znana oz. se tam uporablja nemška beseda, a ta ni navedena.

2. Morfološka analiza

svak < **svoj-ak-ъ* 'sorodnik' ← **svoj-ъ* 'svoj'

dever < **děver-ъ* 'svak'

svekár < **svekar-ъ* 'tast'

ženin brat < **žen-in-ъ brat-ъ* ← **žen-a* 'žena' + **brat-ъ* 'brat'

od žene brat/brat od žene < **otъ žen-ę brat-ъ* ← **otъ* 'od' + **žen-a* 'žena' + **brat-ъ* 'brat'

sestrin mož < **sestr-in-ъ mqž-ъ* ← **sestr-a* 'sestra' + **mqž-ъ* 'mož'

od sestre mož/mož od sestre < **otb sestr-ę mǫž-b* ← **otb* 'od' + **sestr-a* 'sestra' + **mǫž-b* 'mož'

švager < *(*švagr*)-*ь* ← nem. *Schwager* 'svak'

švoger < *(*švogr*)-*ь* ← bav. nem. *Schwager* 'svak' z bav. nem. prehodom **a* > *o*

šogor < *(*šogor*)-*ь*/*(*šogor*)-*ь* ← madž. *sogor*

šogur < *(*šogur*)-*ь*/*(*šogur*)-*ь* ← nar. hrv. *šogur* ← madž. *sogor*

kunjat/konjat/konjad < *(*kuñat*)-*ь*/*(*koñat*)-*ь*/*(*koñad*)-*ь* ← furl. *cugnât* < **cognât* < **cognâd* 'svak'

konjado/kunjado < *(*koñad*)-*o*/*(*kuñad*)-*o* ← ben. it. **cognado*/**cugnado* 'svak'

konja/kunja < *(*koña*)-*θ*/*(*kuña*)-*θ* ← ben. it. *cognà*/**cugnà* 'svak'

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnica je kartiran leksem *svekar* v T121.

Kot enkratnica s *šogor-* je kartiran odgovor *šogor* v T405.

V T404 ima leksem *svak* pripisan pomen 'materine sestre mož', zato je kartiran kot nerelevanten odgovor.

Odgovor v T408 je kartiran kot *švoger*, a je narečni leksem (*š'vaugur*/*š'vougur*) verjetno nastal s križanjem s hrvaškim *šogur*.

Kot opisno poimenovanje sta kartirana odgovora *njen brat* v T049 in *od njega/nje brat* v T275.

Glede leksemov *švager* oz. *švoger* ni vedno jasno, ali gre za bavarsko nemško izposojenko ali slovensko narečno labializacijo **a* > *o*, vendar so na karti ti leksemi prikazani z različnima simboloma.

Kot tretji odgovor v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani leksemi *švager* v T316, *svak* v T317 ter verjetno nerelevantni odgovor *ta mali bratranec* v T299.

4. Uporabljena dodatna literatura

Lekše 1893; Ravnik 1996; Škofic 2004

5. Primerjaj

SLA: /; OLA: 1858 'sestrin mož', 1860 'možev brat'; ALE: /; SDLA-SI: /; ALI: 1482; ASLEF: 2151; HJA: 547 'kaj je moji ženi moj brat', 556 'kaj je mož ene sestre možu druge sestre'